

HUKUKÎ BİLGİLER MECMUASI

Sahip ve Başmuharriri :

Paris Hukuk Fakültesi Doktoru

AVUKAT

Milâslı GAD FRANKO

TAHRİR HEYETİ

Fuat Hulûsî B. Temyiz Mahkemesi İkinci
hukuk dairesi reisi

Sabri Şakir B. Ad. V. Hukuk İşleri
Müdürü

Mustafa Reşit B. İstanbul Hukuk Fa.
Müderrislerinden

Ahmet Refik B. Sabık Temyiz Mahkemesi
azasından

Ahmet Samim B. İstanbul Hukuk Fa.
Müderrislerinden

M. Şarî Kroza. İstanbul Hukuk Fa.
Müderrislerinden

M. Aşıl Mester. Paris Hukuk Fa.
Müderrislerinden

M. Şavgran. Paris Hukuk Fa. fahri
Müderrislerinden

M. A. Salem. Hukuku Düvel Mecmu-
ası tahrir heyetinden.

Bahir B. Kavanin ihzârı komisyonu
azasından.

Mehmet Talât B. Avukat

M. A. Bilyoti. Paris Hukuk Fakül-
tesi Doktoru.

Adres: Galata, Bahtiyar han Avukat Gad Franko Beyin yazıhanesi

Telefon: Beyoğlu 3609

Bir nüshanın bedeli 35 kuruştur

Bir senelik abonemanı Posta ücretile beraber

400 kuruştur

Türkiye harici için 500 kuruştur

İSTANBUL

EKSPRES MATBAASI

1931

Alman ve İsviçre hukukunda Ariyet akti

Methal

(Geçen sayıdan mabat)

Yazan: İstanbul İcra muavini

Kemal

Muir meselâ uyuz bir köpeği veya ürkek bir hayvanı ariyet alan kimseyi bu kusurlarından haberdar etmeksizin vermiş olursa bu hatasından mes'ul olur.

Müsteir ariyeti kullandıktan sonra iade ile mükellef olduğuna göre muir de iade üzerine ariyeti teslim etmesi lâzım gelir. Aksi takdirde dayinin tehirinin ariyette bir misaline tesadüf edilmiş olur.

Müddetin hitamından evvel muir de iade olunan ariyeti kabule mecbur olup olmadığının halli her bir halde iarenin muir de veya müsteirin menfaatine mi yapmış olduğunun tetkikine vabestedir.

Ariyet alan kimsenin hakları

Ariyet alan kimse mal müsteiri bedava ve mukavelede tayin olunan şekilde kullanmak hakkını haizdir. Binaenaleyh mukavelenin inikadile beraber muir de doğrudan doğruya zilyetliği tahakkuk eder.

Şayet intifain şekli mukavele ile tayin edilmemiş ise o şeyin mahiyetinden veya tahsis olunduğu maksattan anlaşılır. Alman kanun medenisi (603) üçüncü maddesinde kısaca mukavelede tayin olunan şekil haricinde istimal olunamayacağından bahsetmektedir. Alman şarihleri böyle bir sarahat haricinde muir de ariye olunan şeyi hüsnü niyet kaidesine tevfikân kullanabileceğini söylemektedirler.

Ariyet olunan şey müsteir için faideli olmak lazımdır. Aksi halde ariyet akti mevcut farz olunamaz.

Ariyet olunan mal üzerindeki istimal hakkı kanunu medeninin aynı haklar bahsındaki istimal hakkından dikkatle tefrik etmek lazımdır. Oradaki intifa hakkı, sükna hakkı, sathı hakkı aynı mahiyeti haizdirler.

Müsteir iade zamanında ariyer aldığı şeye ilâve ettiği zevaidi kaldırmak hakkını haizdir. Gerçi metin de bunu tasrih eder bir hüküm yok ise de şarihler

bu fikirdedirler. Ezcümle (*Fick*) ariyet alınan şeyin alındığı zamandaki halile iadesi lâzım geleceği ve müsteirin ilâve ettiği zevaidi kaldırmak hakkını haiz olup bedellerini almağa hakkı olmadığını kaydetmektedir. Ariyet alan kimse muirin menfaati için yapmış olduğu fevkalâde masrafların tazminini isteyebilir. (Alman kanunu medenisi madde 601 İsviçre B. K. 307 T. B. K. 301) acaba yalnız zarurî ve faideli masraflarında tazmini lâzımgelirmi?

Buna^{da} müspet bir suretle cevap vermek iktiza eder. Bu hususta (*Russet*) İsviçre B. K. nın 65 inci maddesine (T. B. K. 64) istinat etmekte ve (*Fick*) de B. K. nın vekâleti olmaksızın hesabına tasarruf bahsindeki 422 (T. B. K. 413) üncü maddesinin kıyas tarikile tatbiki kabil olduğunu söylemektedir.

Bu masrafları temin için muirin kanunu medeninin hükmüne göre haps hakkı mevcuttur.

Kezalik hüsnü niyet kaidelerine istinat etmek şartile müsteirin ariyet aldığı şeyi her zaman iade etmek hakkı vardır.

Ariyet alan kimsenin borçları

Bir kerre müsteir ariyet olunan şey mukavelenin veya o şeyin mahiyetinden veya tahsisindeki maksattan anlaşılan şekilde kullanmağa mecburdur.

Aksi halde nazari olarak sui istimalin meni dava edilebilirse de tatbikatta êkseriya müsteir malın iadesine dava açılmaktadır. Ariyet alan kimse aldığı şeyin müddeti hitamına kadar muhafazasına itina ile mükelleftir. Gerçi kanunlarda sarîh bir metin mevcut değilse de müsteirin ariyeti mukavele hilâfına kullandığı veya bozduğu ahvalde geriye alınabileceği kayıt edilmektedir.

Müsteir ariyet olunan şeyin muhafazası hususunda iyi bir aile babasının göstermeğe mecbur olduğu ihtimamı göstermekle mükelleftir.

Ariyet alan kimse ariyet şeyin adı muhafaza masraflarını ve hususile hayvanın yiyecek masraflarını tekemmül eder. Alman kanunu medenisi madde 601 İsviçre B. K. 307 T. H. K. 301. Ekser ahvâlde adı muhafazanın icap ettirdiği masârifle fevkalâde masrafların hududunu tayin etmek müşkülât kespedir. Nihayet müsteire başlıca vecibesi ariyeti kullandıktan sonra iade etmektir. İsviçre kanunu medenisi madde T. B. K. 299 (*Vaut*) Kanton mahkemesi bir kararında :

“ Müddei aleyhin aldığı ariyeti müddetin hitamında götürüp vermekle mükellef olup müddei (muirin) gidip istemesine lüzum ve mecburiyet olmadığı

göstermektedir. Hatta 305 inci madde bilfişıl teslimi emretmekte olup müsteirin ariyeti muirine emrine müheyya tutması da kâfi değildir. Bu aynen teslimi mükellefini ifa olunmadığı takdirde bu borcun ademi ifasından mütevellit zarar ve ziyanı tazmin etmek mecburiyetinde kalır.

Hangi ahvâlde müsteir iadeye mecbur olur

Evvela — İstimalin hitamında

Bu tabii bir hükümdür ve ariyet aktının tabii bir neticesidir.

Saniyen — İare müddeti hitam buldukta iade lâzımdır. (Alman kanunu medenisi madde 604 İsviçre B. K. 308 T. B. K. 303).

Gene her iki kanuna nazaran şayet muayyen bir müddet mukavele edilmemiş ise müsteirin ariyeti kullanmasile veyahut kullanabilecek kadar bir zaman geçmesile geri vermek lâzım olur. Şayet ariyet alan kimse o şeyi mukavele hilâfına kullanırsa yahut bozar veya kullanmak için diğer bir şahsa verirse muir müsteirin iadesini talep edebilir. Bu talebin vukuunda iade lâzımdır.

Kezalik muir evvelden takdir olunmayan bir halden dolayı o şeye mühtaç olursa yahut ariyet ne maksat ne zaman tayin edilmeksizin muvakkaten verilmiş olursa bu halde resen feshi kabil olduğundan İsviçre 310 Alman 604 T. B. K. 304) ariyeti vaktından evvel geriye isteyebilir.

AKITLERİN MES'ULİYETİ

1 — Ariyet veren kimsenin mes'uliyeti

Alman kanunu medenisi ariyet veren kimsenin mes'uliyete lki madde tahsis ettiği halde İsviçre borçlar kanunu bu mes'uliyeti sarih bir surette de göstermez.

Binaenaleyh bu hususu ya ahkâmı umumiyeden veya daha ziyade vâsi bir surette tefsiri kabil olan maddelerden kıyas tarikile istihraç etmek zarureti vardır.

Alman kanunu medenisinin 599 uncu maddesindeki (*vorsatz*) kelimesile 600 ücn maddesindeki (*arglist*) kelimesinin manayı hukukisi hakkında uzun münakaşalar olmuştur.

Bu hususta iki nazariye mevcuttur: Bunlardan birincisi (*vorstellungstheoriye*) dir ki evvelden tasavvur olunabilen bir hal veya hadisenin müsteire haber verilmiyerek malin teslimine istinat eder.

Diğeri de (*Villens theorie*) dir ki muir in böyle bir halin vukuundan yalnız haberdar olması değil belki bunu bilerek teslim etmesidir.

Ekser Alman üleması bu ikinci nazariyeye istinat ederler. Bunlara nazaran zararı müeddi olan neticenin evvelden tasavvuru kabil olması mutlaka hile fikrinin vücuduna delil olamaz. Fakat hile fikri zarurî olarak bu neticenin evvelden keşfi imkânının vücudunu gösterir. Ancak iki nazariye saliklerinin de münakaşaları söz muarazasından ibaret olup faidei ameliyesi bulunmamaktadır. Alman kanununa nazaran muir ancak ağır ihmalden ve kastından mes'ul olur. Kezâ hilekârane bir surette ariyet şeyin aybını gizleyen muir de mes'uldur.

İsviçre kanununa gelince borçlu sureti umumiyede her kusurdan mesuldur. L. K. 99 T. B. K. 98 bu mes'uliyetin vüsati işin hususî mahiyetine göre çok veya az olabilir. Hususile iş borçlu için bir faideyi mucip olmadığı takdirde mes'uliyet daha az şiddetle tayin olunur. Haksız fiillerden mütevellit mes'uliyete müteallik hükümler kıyasen akte muhalif hareketlerde tatbik olunur. İşte bu hüküm ariyet aktine tatbiki kabil olabilen bir hükümdür.

Akitte kusur akidin yapması icap eden şeyleri yapmamasıdır. Madem muir in vecibesi de müsterrin kullanmasını teminen ariyet olunan şeyin müsteire teslimidir. O halde bu vecibedeki hukuki ve fili kusurlarından mes'ul olmak icap eder.

Binaenaleyh Alman kanunu medenisinde olduğu gibi İsviçre borçlar kanununda da muir in hile ve ağır hatasında mes'ul olması icap eder.

Huysuz bir hayvanı bu hayvanın huysuzluğundan müsteiri haberdar etmeksizin (ağır hata) iare ve teslim eden muir bu hatasından hasıl olacak zararları ödemeğe mecburdur.

Müsteirin mes'uliyeti

Alman kanununda müsteirin mes'uliyetine müteallik madde yoksa da İsviçre borçlar kanunu 306 ncı maddesinin üçüncü fıkrasını bu hususa hasretmiştir.

Kaidei umumiye olarak müsteirde akıt ve binaenaleyh bir vecibe sahibi olmak itibarile bütün kusurlarından mes'uldur. (Hafif hata tabii müstesna)

Alman kanunu medenisine nazaran dahi müsteir ariyeti ancak akitte tayin olunan veya akitte tayin edilmemiş ise o şeyin mahiyetinden veya tahsis

olunduğu maksattan anlaşılan şekilde kullanmağa ve ariyeti başkasına vermemeğe mecbur olduğundan Alman şarihleri bu vecibelerin muhalif mefhumunu ileri sürerek bu borçlara muhalefet halinde müsteirin mes'ul olacağı neticesine vasil olmaktadır.

Kezalik ariyet olunan şey bozulmuş ise müsteir bu halin kendi hatasından ileri gelmemiş olduğunu ispat zaruretindedir. İsviçre kanunu bir az daha ileri giderek borçlarına riayet etmemiş olan müsteirin zuhura gelecek kazalardan bile mes'ul olacağını kayıt etmiştir.

Meğerki müsteir bu kaideye riayet etseydi gene bu kazanın vukua geldiğini ispat edebilirdi. (*Staudinger*) Alman hukukunda da bu neticeye vasil olmaktadır.

Lâkin müsteir ariyet aldığı şeyi mukavele mucibince kullanmış iken kazaen bozulr veya ziyaa uğrarsa mes'ul olamayacağı gibi istimalin zarurî neticesi olarak ariyet şeyde tebeddül ve tıgıyyür vukua gelirse ondan da mes'ul olmaz.

Ariyet aktinin hitamı

1 — Mukavelede müddet tayin olunmamış ise müsteirin mal müstearı kullanmış olması.

2 — Keza o şey kullanılacak kadar zaman geçmesi.

Bu iki halde ihbara lüzum olmaksızın akit tabii bir surette hitam bulur.

3 — Aşağıdaki hallerde muir ariyet ettiği şeyi daha evvel geriye isteyebilir.

A — Şayet msteir malı mukavele hilâfı kullanırsa

B — O şeyi bozarsa

C — Şayet ariyeti üçüncü bir şahsa verirse

D — Ariyeti veren kimse ona acele mühtaç olduğu takdirde birinci halde yeni müstearın mukavele hilâfı kullanıldığı halde evvela ihtar olunmak icap eder.

Mukavelenin hitamında hiç bir ihbara lüzum olmaksızın müstear ariyeti iare ile mükelleftir.

Kezalik müsteir ariyeti bozar veya şahsı salise verirse bu ahvâlde yalnız iade değil zarar ve ziyân da istenebilir.

4 — Ariyet akti ekseriya müsteirin menfaatına olarak yapılmış akit olduğundan hüsnü niyet kaidesine riayet ederek ariyet şeyi her zaman iade edebileceğinden bu suretle de akit hitam bulur.

5 — Ne müddet ve ne de ne için kullanılacağı tayin olunmadan verilen ariyet akti her zaman kabili rucu olduğundan muir mal müstearı istediği vakıt geri isteyebilir.

Bu halde iadenin müsteire zarar verebileceğini düşünmek mümkün değildir.

6 — İare müsteirin vefatile de hitam bulur.

Nihayet

Kemal
İcra muavini

Kanunu medenî ve tıbbî adli noktai nazarından: Evlenme çağı

Yazan : A. Adil

Evlenmek arzusunu gösteren kimselerin yaşını kanunu medenimizin 88 inci maddesi şu suretle tahdit ve tasrih ediyor.

“ Mdde 88 — Erkek 18 ve kadın 17 yaşını ikmal etmedikçe evlenemez.. diyor binaenaleyh oğlanın 18 ve kızın 17 yi doldurmasını şart koyuyor.

Evlenme için münasip yaş mutlak ve müstekar değildir. O, iklime eşhasa ve bunların bünye, sıhhat ve mizaçlarına göre değişir. Her iki cins için icap eden şey bunların bülûğa ermeleri yani çocuk yapmağa vücutlarının salih olmaları keyfiyetidir. tamamî neşvü neması hayatın idamesine yarayan ehemmiyetli uzuvların ve bilhassa zürriyet uzuvlarının kemale ermesi lâzımdır, ki vücudu yıprandırmadan bunlar çocuk yetiştirme vazifelerini hakkile yapabilsinler. İşte bu beyan edilen haller evlenme çağının pek zâhir alâmetlerinden olup evlenmeden matlup olan hayîrîkâr neticelerin husulü içinde bu hallerin aranması pek ehemmiyetli ve lüzumlu meselelerdendir.

Her nedense bu lâzimeyi sıhhat ve teehhül değeri nisbetinde kale alınmıyarak bütün memleketlerde şariler, vazii kanunlar ancak noktai nazarlarına göre evlenme yaşını tayin ve tahdit etmişlerdir!

Eski yunanistanda esatir devrinde İspartada vazii kanunlardan “Lycurgue..